

1. אמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד גליות בלבד. אמת אמת

7. המוכן של עצמאות הוא עמידה ברשות עצמו. אדם העומד ברשות עצמו הוא עצמאי, חופשי. בגלות לא היינו עצמאיים, אלא רשות אחרים היתה עלינו. אלה הם דברים פשוטים וידועים, שאין בהם שום חידוש, בגלות היינו משועבדים לנכרים, וכעת תקומת המדינה, קמנו להיות עצמאיים, ומתוך כך נהיינו מה שאנחנו באמת.

8. כשאדם יהודי נמצא ברשות עצמו, הוא מכיר את ערכו, ומתוך כך הוא מכיר את תפקידו ומה שמוטל עליו בין אם למקום ובין אם לחבירו. מתוך הבנה אמיתית וישרה של עצמאות מגיעים לתורה ומצוות. במובן מסויים אפשר לומר שכל התורה כולה נמשכת ומסתעפת מעניין העצמאות כשהוא מוכן כשכל ישראל. הכל חוזר חמיד מסכיב לעניין זה שהאדם יעמוד ברשות עצמו.

9. כך הוא בנוגע לאדם בעצמו וכך הוא בנוגע למדינה. שעבוד הוא עניין של גלות, ועצמאות היא היפך הגלות. מאז שעמדנו ברשות עצמנו ואנו פחות משועבדים לאחרים - אנו פחות גלותיים.

10. העצמאות שייכת לכמה עניינים בחיי האדם, כגון עצמאות במובן המוסרי. כמו שאדם המשועבד לאחרים אינו עצמאי, כך אדם המשועבד ליצר אינו עצמאי. "אשרי האיש" כמובן המוסרי-הרוחני, ואשרי המדינה שהיא חופשית. במשך תקופה מסויימת היינו משועבדים, ומעת תקומת המדינה התחדש מצב של עצמאות, ומתוך כך אפשרות של עצמאות פנימית.

11. זהו מובן של המילים הראשונות שבספר תהילים. "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים" - שאינם עצמאיים, "ובדרך חטאים לא עמדו" - שהיא פחות עצמאי, "ובמושב לצים לא ישב" - על אחת כמה וכמה. ימי אס בתורת די חפצו ומתוך כך יבתורתו יהנה יומם ולילה. דבקות בקב"ה דבקות בחורה הן שיה העצמיות. ואז יוהיה כעץ שתול על פלגי מים, שתול וקצו בכל תוקף, "אשר פרו יתן בעתו ועלתו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח".

12. עלינו לחנך את עצמנו להיות עצמאיים ומצליחים בתורה ובמצוות, בין אם למקום ובין אם לחבירו. יש לשנן את הדרך הזאת ולפירסם את הדברים המפורשים בתורה ובכתובים: העצמאות היא ההצלחה וההצלחה היא העצמאות. זה עיקר העיקרים, אצל האדם הפרטי-היחיד במובן המעשי ובמובן הרוחני, וכן הוא אצל המדינה. אשרי האיש שהוא עצמאי ולא בילה חולשה ביחס להשענות על עצמו, ואשרי המדינה שהחזיקה את עצמה עצמאית ועמדה ברשות עצמה. ככל שנחזק את עצמאותנו, נגלה את כוחנו העצמי ואח ערכנו תרבה את הבנת עצמאותנו - יותר נוכח להצלחה בכל הגוונים ובכל השטחים: בלימוד ההכנת התורה, בבניין המדינה ובצבא. יש להבין שעצמאות במובנה האמיתי היא הצורך התמידי לגלות תוכן עצמי וכן עצמי, במובן המדיני, הצבאי והלאומי, ובמובן הלימודי, התורני והמוסרי. נהיה פחות גלותיים ופחות משועבדים לגויים, ונגלה את כשרוננו בכלליותו, בתוקף ובגבורה.

13. "התורה ניתנה מפי הגבורה", ומתוך הגבורה של מעלה נמשכת ונקבעת אצלנו בבורחו של האדם. אשרי האיש שקבוע בעצמיותו בכל תוקף, ואשרי הציבור שקבוע בעצמיותו בכל תוקף. ככל שנשמור על הקו הזה, נרויח הרבה מאד, ונצליח בכל דרכי החיים, החיים הרוחניים והחיים הלאומיים, לטוב לנו ולכל העולם כולו.

שיחת הרבנים עם הרבנים, תש"א, ח"א, עמ' 54-55

8. יציאת מצרים ומתן תורה

ראשית לכל "יציאת מצרים" היא עמו ישראל מתנוסס לחירות עולם. אנו צריכים להגיע ממצרים לירושלים, מה שנעשה דרך המדבר, דרך קריעת ים סוף, דרך יציאת מצרים לחירות עולם. הענין הראשון הוא החירות, כפי שהוכחנו לפני שכתבנו, שלפני כל "המשפטים אשר תשים לפניהם", צריך להופיע ביטול העבדות. קודם-כל צריך להיות אדם, אדם עצמאי, אדם השולט על עצמו, אדם המופיע בצלם אלהים שלו. "אתם קרויין אדם", "עבדי הם ולא עבדים לעבדים". שילית העבדות היא הדבר היסודי שמתוכו ניתן להתגדל ולהגיע לידיהם קדישים לאלהים. החירות היא הכנה למעמד הר סיני, למתן תורה ולקבלת תורה.

שיחת הרבנים עם הרבנים, תש"א, ח"א, עמ' 54-55

2. ורבי אלכסנדר בר פתור דמצלי אמר הכי: רבון העולמים, גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבפיסה ושעבוד מלכות; יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם, ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם.

אמת אמת

3. אין בין העולם הזה לימות המשיח - אף על פי שהיה ארץ ירושלים וארץ בית המקדש, ואילו לימות המשיח יהיה הכל בער. צריך לומר דהא איה ביד לאו דוקא.

תוס' תש"א

4. בתום ד"ה אין בין כו' אטיג דהשאלה אין ירושלים ואין ביסמיק כו', י"ל פסוק דזכו ככלל ממילא כהא דקאמר אין בין כו' אלא שעבוד מלכות כיון שלא יכ"י שעבוד מלכות וכול לקיים כל המלות וגם זה. ננין ביסמיק וישיבם ירושלים כהאמר מהס: אמת אמת

5. [דאמר שמואל אין בין כו' כו' לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד]. רחן כהאדם כוא עיקר עבודתו אס כו', על כן אמר שמואל אין בין כו' כו' לימות המשיח אלא שעבוד מלכות, שכו' לכונו לפשות רחוק ומי מעכב שיעבוד מלכות [לעל י"י ע"ל]. כמאל כהנו גס עכא כמו שזכר לימות המשיח, ואין בין זה לזה אלא שיעבוד מלכות כמעכב כעובד צפוע, אלא כהנו ככל טוב.

תוס' סוהר אביבא דא רבא

6. ההבדל שבין העבד לכהן החורין אינו רק הבל מעמדי, מה שבמקרה זה הוא משועבד לאחר וזה הוא בלתי-משועבד. אנו יכולים למצא עבד משכיל שרוחו הוא מלא חירות, ולהיפך בן-חורין שרוחו הוא רוח של עבד. החירות העביונית היא אותו הרוח הנשאה שהאדם וכן העם בכלל מתרומם על ידה להיות נאמן להעצמות הפנימית שלו, להתכונה הנפשית של צלם אלהים אשר בקרבו, ובתכונה כזאת אפשר לו להרגיש את חייו בתור חיים מגמתיים, שהם שרים את ערכם. מה שאין כן בעל הרוח של העבדות, שלעולם אין תכן חייו והרגשותו מאירים בתכונתו הנפשית העצמית. כ"ראם במה שהוא טוב ויפה אצל האחר השולט עליו איזה שליטה שהיא, בין שהיא רשמית בין שהיא מוסרית. - במה שהאחר מרצא שהוא יפה וטוב.

דלות רחוקה ה"ה רבא